

## Az önálló lakhatást támogató szakemberek (segítők) kötelező feladatai a TÁMLAK otthonokban élő fogyatékos személyek egészségvédelme és egészségfejlesztése érdekében

Az önálló lakhatást támogató szakembereknek (továbbiakban segítők) egyik legfontosabb feladata az ügyfelek egészségének védelme.

A különféle betegségek elkerülésének lehetőségeivel kapcsolatos információ átadással, és nem utolsósorban személyes példamutatással tudatosan törekedniük kell az egészséges életmód megismertetésére és az elméletek, gyakorlati alkalmazására.

Mint általában az átlag populációban, úgy az értelmi fogyatékos személyek egészségmegőrzéséhez és egészségfejlesztésük során is elsősorban tudatformálásra van szükség. Rendkívül fontos annak tudatosítása, hogy a különböző betegségeket meg lehet, és meg kell előzni.

Ezért elengedhetetlenül fontos, hogy az egészségmegőrzés és az egészségfejlesztés a mindennapok részévé váljon.

Ugyanakkor a már kialakult akut vagy krónikus megbetegedések gyógyításához mindenkit a lehető legoptimálisabb módon hozzá kell segíteni. Ennek érdekében a támogatott lakhatást igénybevevők számára biztosítani kell az állandó és folyamatos orvosi alap, és szakellátáshoz való hozzájutás lehetőségét.

A segítőtől jogos elvárás, az alapszintű egészségügyi ismereteken kívül egyfajta holisztikus szemlélet, de emellett tudatos etikára és a folytonos fejlődést, tanulást szem előtt tartó proaktív<sup>1</sup> és interaktív attitűdre<sup>2</sup> is szükség van.

A segítők munkaköri kötelezettségei közé tartozik az egészségügyi ellátórendszer igénybeviteléhez szükséges szervezés, intézkedés, valamint a kliensek kórházi tartózkodásával összefüggő egyéb feladatok.

### **Alapellátásban:**

Az otthon lakói körében észlelt megbetegedés, hőemelkedés, láz, felsőlégúti, vagy enterális tünetek esetén, továbbá egyéb fájdalommal járó rosszullét esetén elsősorban a háziorvosi szolgálatot, a lakóhely szerinti háziorvost kell felkeresni.

- ⇒ a háziorvosi szolgálat által biztosított ellátáshoz való hozzájutás megszervezése, szükség esetén kíséret biztosítása,
- ⇒ a kliensek felkészítése az orvos-beteg találkozásra, képességeiknek megfelelő tájékoztatásuk betegségükről, a szedett gyógyszereikről, vonatkozó KÉR anyagokkal való megismertetésük,
- ⇒ gondoskodniuk kell arról is, hogy a beteg ügyfél megfelelő öltözékben, tisztán, ápoltan jelenjen meg az orvosi rendelőben
- ⇒ a munkavállaló kliensek munka alkalmassági vizsgálatának nyomon követése, és időben a foglalkozás egészségügyi szakorvoshoz való irányítása,
- ⇒ közgyógyellátási igazolványokkal kapcsolatos ügyek intézése (lejáratuk nyilvántartása, az igazolványok megújítása),
- ⇒ az orvosi és más egészségügyi dokumentáció regisztrálása és gyűjtése.

---

<sup>1</sup> kezdeményező, előrelátó, tevékeny, aktív, felelősségteljes

<sup>2</sup> kölcsönös kapcsolaton alapuló magatartás, viselkedés, modor

- ⇒ influenza szezon idején meg kell szervezni az influenza elleni védőoltást. A gondnokokkal alá kell íratnia az oltással kapcsolatos beleegyező, illetve elutasító nyilatkozatot
- ⇒ enterális fertőzést, azaz a hasmenéssel, hányással járó megbetegedéseket jelezni kell az Alapítvány egészségügyi auditora felé, és követni kell annak utasításait, továbbá gondoskodni kell a fertőzések továbbterjedésének megakadályozásáról
- ⇒ felső légúti megbetegedések, influenza gyanús tünetek, illetve influenza esetén intézkedni kell, hogy a beteg ügyfél a legkevésbé jelentsen fertőzés veszélyt a lakóotthon többi lakójára.

### ***Járóbeteg szakellátásban:***

- ⇒ a járóbeteg szakrendelések igénybevételének megszervezése, vizsgálati időpontok szakorvosokkal történő egyeztetése,
- ⇒ gondoskodni kell arról, hogy a beteg valamennyi korábbi orvosi leletét, ambuláns lapját vigye magával a szakorvosi rendelőbe
- ⇒ a kliensek felkészítése az orvos-beteg találkozásra, képességeiknek megfelelő tájékoztatásuk betegségükről, a szedett gyógyszereikről, vonatkozó KÉR anyagokkal való megismertetésük,
- ⇒ életkorhoz kötött, megelőző jellegű szűrővizsgálatokon való részvétel megszervezése
- ⇒ vizsgálati leletek, ambuláns lapok, beutalok gyűjtése, dokumentálása
- ⇒ gondoskodnia kell arról is, hogy - egyéb lehetőség hiányában- az ügyfél, altatásos fogászati ellátásban részesülhessen
- ⇒ invazív beavatkozással járó vizsgálat, vagy terápia esetén minden esetben beleegyező nyilatkozatot kell aláíratni a gondnokság alatt álló ügyfél gondnokával
- ⇒ ugyancsak invazív vizsgálat pl. gasztroszkópia, kolonoszkópia, bronhoszkópia esetén biztosítani kell, hogy az ügyfél az orvosi utasításnak megfelelő előkészítés után jelenjen meg a rendelőben
- ⇒ UH vizsgálatnál szintén fontos, hogy betartásra kerüljenek azok az előírások, amelyek a pontos diagnózis meghatározásához elengedhetetlenek (pl. üres gyomor, vagy telt húgyhólyag)

### ***Fekvőbeteg gyógyintézetben:***

- ⇒ az otthon vezetőjének véleményét és jóváhagyását kikérve, indokolt esetben gondoskodnia kell a beteg kórházba szállításáról,
- ⇒ gondoskodni kell arról, hogy a beteg valamennyi korábbi orvosi leletét, ambuláns lapját, valamint a szükséges felszerelést (hálóruga, törölközők, tisztálkodási szerek, evőeszközök, WC papír, szalvéta stb.) vigye magával a kórházba
- ⇒ lehetőség szerint meg kell oldani, hogy pl. mentős szállítás esetén valaki elkísérje a beutalt beteget,
- ⇒ a kórházi tartózkodás idején meg kell oldani a beteg folyamatos látogatását, és ha szükséges az ápolás kiegészítését, pl. meg kell etetni, itatni, mosdatni a beteget,
- ⇒ alkalmat kell keresni a szakorvossal, illetve az ápoló személyzettel való konzultációs lehetőségre, és érdemben tudni kell tárgyalni a beteg állapotáról, valamint a további gyógykezeléséről,
- ⇒ a kórházból való elbocsátással egyidejűleg meg kell oldani a gyógyult, vagy gyógyulóban lévő ügyfél hazaszállítását,
- ⇒ gondoskodni kell a kórházi zárójelentés átvételéről, és az abban foglalt további orvosi utasítások betartásáról

- ⇒ a kórházból való visszaérkezés után az ügyfelet meg kell tanítani arra, hogy fokozottan figyeljen oda az orvosi utasítások betartására, pl. a gyógyszerek szedésére, a gyógytorna gyakorlatok végzésére, a kontrollra való visszarendelés időpontjának betartására.

Támogatott és Intézményi szolgáltatások a prevencióval és az egészség fejlesztésével kapcsolatban

A prevenció középpontjában az egészség általános védelme és támogatása áll!

Cél: Betegségek megelőzése és a fizikális ellenálló képesség, valamint a mentális jólét megőrzése, erősítése

**Primer prevenció**s tevékenység, azaz az egészségnevelés és felvilágosítás minden területe

*Ezen belül egészségügyi szakmai feladatok:*

- ⇒ egészségi állapot felmérése (ld. felvételnél egészségügyi felvételi lap)
- ⇒ egészségfejlesztési terv elkészítése közösen az ügyféllel
- ⇒ a fejlesztés: személyre szólóan az egyén adottságainak figyelembevételével történik pl. testsúly csökkentése, egészséges táplálkozás priorizálása, dohányzásról való leszoktatás, fizikai aktivitás növelése, az ügyfelek elsősegélynyújtó tanfolyamon való részvételre való ösztönzése, a szabadidő hasznosabb eltöltésével kapcsolatos programok szervezése és az azon való részvételre való ösztönzés
- ⇒ felvilágosítás a téli és a nyári egészséget károsító veszélyekről, pl. nyáron napszúrásról, kiszáradásról, hőségutáról, és az ezzel összefüggő ájulás veszélyéről, kullancs veszélyről, télen fagyási sérülések elkerüléséről, praktikus öltözködésről,

A kitűzött terv megvalósulásának értékelése, a konzekvenciák levonása majd újabb tervezés

**Szekunder prevenció** célja az egészségproblémák korai stádiumban való felismerése és ezzel nagyobb esélyt adva a gyógyulásra. Így megelőzhető vagy lassítható a súlyosbodás, illetve a betegségek szövődményeinek a kialakulása

*Ezen belül egészségügyi szakmai feladatok:*

- ⇒ alapszűrések a lakóotthonban: súlymérés, vérnyomásmérés, vércukorszint meghatározás, az egész testfelület átvizsgálása a melanoma megelőzésére
- ⇒ kampányszűrések: pl. ortopédiai, látás, hallás, csontsűrűség mérés
- ⇒ gondoskodni kell arról, hogy a népegészségügyi célú célzott szűrővizsgálatokon, amelyek nemhez és életkorhoz kötötten válnak időszerűvé pl. méhnyakrák szűrés, vagy az emlőrák szűrés, az ügyfelek megjelenjenek
- ⇒ ugyancsak biztosítani kell, hogy a daganatos betegségek korai felismerését célzó szűrővizsgálatokra, akinél neme és életkora, vagy bizonytalan tünetei miatt ez aktuálissá válik, elmenjen. Ilyen a bőrgyógyászati, a fog-és szájüregi, vastag és végbél, a prosztatata, valamint a here vizsgálat.
- ⇒ egyéb szűrővizsgálatok való hozzásegítés: COPD, TBC, Nemi betegségek, HIV

Az egészségmegőrzés napi feladata a különféle szűrővizsgálatokkal kapcsolatban azt jelenti, hogy pl. az éves szinten tervezett, és előzetesen a Szolgáltatási Naplóba bejegyzett egészségügyi szűrővizsgálatokhoz az ügyféllel együtt (*önállóságtól függően ügyfél egyedül, vagy segítővel*) időpontot foglalnak, gondoskodnak a szűrővizsgálatra való eljutásról, az eredmények megértéséről, a következmények kezeléséről.

**Tercier prevenció:** kialakult betegségek károsodások funkciózavarok szövődményeinek, további romlásának megakadályozása

Cél: a betegségekben fakadó károsodások, tartós egészségdeficitet (az életminőséget rontó, funkciózavart, tartós fájdalmat, tartós ellátást) okozó állapotok megelőzése! Módszere a gondozás és rehabilitáció.

*Ezen belül egészségügyi szakmai feladatok:*

- ⇒ ügyfelek támogatása a szövődmények, az állapotrosszabbodás valamint a kezelések mellékhatásainak megelőzésében
- ⇒ rendszeres ellenőrzéshez/kontroll vizsgálatokhoz való eljutásban
- ⇒ fontos tudni azt is, hogy kik támogatják az ügyfelet a rehabilitációja során. Menedzselni kell az önálló megvalósítást, de ha erre nem képes, akkor a teljes rehabilitáció során támogatni, segíteni kell

Minden egyes ügyfelünk egészségéért, testi épségéért felelősek vagyunk

Önállóságuk tiszteletben tartása, segítése mellett, egészségi állapotuk állandó (monitorozást) odafigyelést igényel

Gyakran meg kell küzdenünk az egészségügyi szolgáltatások nehézségeivel

Problémákat ne titkoljunk el, forduljunk szakemberekhez pl. pszichológushoz, gyógypedagógushoz.

*További segítői feladatok:*

- ⇒ gyógyszerelési információk pontos megismerése, az ügyféllel képességeinek megfelelő megismertetése, és a gyógyszer szedés pontosságának ellenőrzése
- ⇒ a kliensekkel kapcsolatos egészségügyi információkat teljes terjedelmében meg kell ismerni
- ⇒ egészségügyi dokumentáció vezetése, és az ügyfél eü-i dokumentumainak felelős kezelése
- ⇒ az ügyfelek meglévő képességeinek önállóságának tiszteletben tartása és további fejlesztése mellett, egyénként oda kell figyelni a tisztálkodásukra, öltözködésükre, inger gazdag és esztétikus környezetük kialakítására, fizikai erőnlétük fenntartására, fokozására
- ⇒ kiemelt hangsúlyt kell fektetni a mozgásra, a fizikai aktivitás növelésére, a sportra, de a versenysportokra is több okból: pl. a kóros elhízás és az izomgyengeség elkerülésére, a deformitások korrigálására, a kihívások, az öröm, a küzdelem, a verseny és a verseny során elért eredmények, pl. győzelem megélésére a napi mozgás igény szinté alakítása miatt.

A segítőik további feladata a napi általános állapot figyelemmel kísérése annak eseménynaplóban való rögzítése, jelzés a vezető felé

Ide tartozik:

- ⇒ feltűnő testtömeg-változás, nátha, köhögés, étvágytalanság, bőrelváltozás, sebesülés.
- ⇒ akut és krónikus betegségek felismerése: pl.: szívbetegség, epilepszia, asztma, stb.
- ⇒ a napi mozgás különböző helyszíneken, eszközökkel történjen, de legyen része - tetszés és igény szerint - a napi séta, a gyaloglás, a kerékpározás, a bowling, a foci, a lovaglás, a tánc, pl. a zumba.

Budapest, 2017. május 8

Vámos Magdolna  
egészségügyi szakmai vezető